

ZAVELE SO JUŽNE SAPE.

avele so južne sape, tople in opojne, in so hitele preko mesta in so se izgubile mimogredé v mojo ozko ulico in so me pobožale skozi odprto okno s svojimi mehкими dlanmi in odbežale naprej...

Odložil sem pero in sem se dvignil s stola.

»Pomlad me je pozdravila... nimam dvoma o tem... Od morja, so zavéle južne sape in so me mimogredé obiskale...

Pokril sem se in sem odhitel po strmih stopnicah navzdol na ulico...

V marcu je bilo, mislim, da nekako v prvih dneh. Saj je ležal še sneg ob ograji tik Ljubljance, ves umazan in zaprašen. Kostanji so stali goli in kakor mrtvi, in še niso poganjali popkov. Sklenil sem:

»Na polje grem in nikamor drugam... Naravnost na ljubljansko polje...«

Vso zimo še nisem bil šel niti enkrat iz mesta. Zaprt v mračno, tesno sobico, se nisem bil ganil od mize. Kakor v verige uklenjen sem gledal v tistih dolgočasnih zimskih popoldnevih skozi okno na sivo zidovje hiš, na temne strehe in na očrnele nizke dimnike. Megla je ležala zunaj, težka in neprodirna, kakor v Londonu. Tudi je bilo mraz na ulicah. A ne samó zunaj, tudi v moji poltemni sobici je bilo mraz, da sem se ves tresel in so mi šklepetali zobje kakor še nikdar v življenju. Ponoči sem se vedno pokrili z odejo preko glave, se zvil kakor jež v klobčič in drgetal od mraza do jutra. Kadarkoli sem pa hodil po mestu, sem se zavil tesno v svoj močno obrabljeni havelok in si potisnil kučmo globoko na oči, tako da nisem videl mimohitečih ljudi... Hudo se mi je godilo takrat pozimi. Treba bi mi bilo plačati stanovanje, toda denarja od nikoder. Niti vinarja nisem imel v žepu. Gospodinja me je gledala že dlje časa zelo nezaupno in postrani. Ni manjkalo dosti, da me ni spodila na ulico... Tako namreč se godi študentu-beraču, ki je navezan le sam nase in na redke usmiljene roke nekaterih dobrih ljudi... Toda vkljub mrazu in vkljub vsem neprilikam sem mislil že takrat na polje izvun mesta. Na pomlad sem mislil in na svojo mladost, akoravno sem bil bliže groba kakor cvetoče poljane...

»Mladost, še si v meni! Zdaj, ko so zavéle južne sape, zdaj šele te čutim in te nikdar ne izpustim...«

Tako sem rekel in sem se napotil prvikrat iz mesta...

Kmalu so bile za menoj ogromne tovarne z visokimi dimniki, in siromašne, nizke predmestne hiše. Samó delavce sem srečaval. Urnih korakov so hiteli mimo mene in so imeli pomazane predpasnike. Tuintam se je zadela obme kakšna sključena, do kolen upognjena starka z molkom v roki in je odšepala za ovinkom naprej...

Še nekaj hiš me je pozdravilo ob cesti, še nekaj zakajenih delavskih kolib in bajt — nato pa se je odprlo pred mojimi hrepenečimi očmi, prosto polje ljubljansko... Zdelo se mi je, kakor da nisem videl še

prav nikdar tega polja. Tako so bile navajene sivega mestnega zidovja moje trudne oči, da so komaj spoznale prelepo raván pred seboj.

Zavil sem na stransko, s travo porastlo poljsko pot in sem šel preko polja. Nebo nad menoj je bilo modro, brezoblačno; pred menoj do daljnih holmov pa sama raván. Mesto za mojim hrbtom pa hrumeče in vrveče...

»Mladost, šele zdaj te čutim popolnoma!«

Napele so se mi prsi in prožen je bil moj poprej težki korak. Pri srcu pa mi je bilo tako sladko in veselo, da bi bil zavriskal in zapel.

In zopet so zavéle južne sape... Preko valujočega polja so zavéle; in zopet so me pobožale gorke, mehke dlani po licih...

»Pomlad me pozdravlja... Od sinje Adrije so zavéle te južne sape... o, te mehke sape poznam dobro!«

Spomnil sem se, kako se mi je bilo godilo o velikih počitnicah ob Adriji. Več kakor teden dni sem bival v Trstu. Vsak večer, ko je legal na šumno obmorsko mesto somrak, je prišel k meni moj prijatelj Angelo, mlad, cvetoč fant pri osemnajstih letih, po poklicu mornar brez posla. In odpravila sva se iz mesta proti Miramaru. Ko sva bila na prostem, sva zavila v klanec in sedla. Pod najinimi nogami je pljusvalo morje, in valovi so prepevali večerno pesem... Vsepolno bark je nosila drhteča Adrija na svojem mehkem naročju, in preko njene ponosne glave z zlatimi solnčnimi lasmi so krožili urnoleteči galebi... Ko se je pogreznilo solnce za morjem in je nastopil popoln mrak, je dihala Adrija tako mehko in toplobožajoče v moja in Angelova lica, da sva ostala mnogokrat pozno v noč na prostem in pozabila na mesto, za ovinkom temno hrumeče, v svitu električnih luči... To so bili gorki dihi iz Adrijinega kristalnega in drhtečega naročja... Ah, te mehke južne sape so mi bile zdaj dobro znane...

Šel sem dalje preko polja in radostno je bilo moje srce. Zakaj južne sape se objemale moj obraz; čutil sem se močno pomlajenega in okrepanega. Saj sem tudi čutil, da se že res bliža pomlad. In vzkliknil sem sam sredi prostranega polja: »Pomlad, daj mi moči!«

Južne sape so véle okrog mojih lic, prsi so se mi širile in čutil sem se močnega kakor še nikdar poprej...

Ni bilo še prave pomladi, tiste kipeče, bujne pomladi, ko vse cvete in dehti. Toda prvi znaki pomladi so se že pojavljali vsepovsod, kamorkoli sem se ozrl: žito je klilo, kraj poljske poti so že modrele ponižne vijolice, so že zlatele trobentice, so že beléli in bingljali zvončki s svojimi nežnimi glavicami. Vendar je bilo še vse kakor v povojih, ne še popolnoma razvito, in vse pričakovalo nestrpno toplejšega solnca, gorkejšje luči... Domislil sem se tistih davnih mladih dni, ko sem bil še doma. Kako smo pričakovali takrat otroci pomladi! S kakim veseljem smo hodili gledat na polje, če že rastejo morda vijolice in trobentice!... V dolgih plastéh je še ležal po travnikih sneg in se je počasi tajal — otroci smo pa že iskali cvetic... Dobro se tudi še spominjam, kako sem šel iskat s teto Lenko vijolic za mater. Bilo je to neke najbolj za-

lostne pomladi, kar jih pomnim. Bolni so ležali mati, na smrt bolni, že tri dolge mesece, da so se komaj genili. Mračno je bilo v sobi, postelja pa je bila obrnjena proti oknu in okno je moralo biti ob lepih dnevih odprto, da je prihajal zdrav zrak v sobo. Tako je prišla pomlad, potegnil je gorák južni veter, in mati, napol že v grobu, so začutili tisto gorko južno sapico in so takoj vedeli, da se bliža pomlad. Takrat jih je zgrabilo v prsih in okrenili so glavo proti oknu, mimo katerega so letale lastovke... Neizmerno so ljubili mati cvetice. Tudi zdaj so si jih zaželeli... In odpravila sva se iz hiše, Lenka in jaz... Lep pomladanski dan je bil, solnce je pripekalo nenavadno gorko, in sneg, ki je ležal za plotovi in za drevjem v senci, se je tajal čudovito hitro. Pot je zavila kmalu s holma navzdol, in bil sem z Lenko v dolini. Krenila sva mimo Medvedove gostilnice, pred katero je stal stric Martinek. — »Kam?« — je vprašal stric smehljaje se in je zamahoval z roko. — »Po vijolice za mater!« je rekla Lenka namesto mene. — »Kaj pa? Ali res?« — »Res...« — Lenka se je zasuknila na peti in šla sva skozi vas proti potoku, ki je pošumeval pod Jatno tik bele ceste. — »Na ono stran pojdiva! Tam je dosti cvetic...« je svetovala Lenka. Zavila sva preko lesenega mostu in nato mimo podrte Juševarjeve kolibe, kjer je premda rado strašilo, samó zato, ker je bil baje nekdanj mešetar, stari Juševar, znan goljuf. V velikem ovinku se je ognila Lenka te kolibe, in tudi jaz sem se je ognil. Zakaj zelo naju je bilo strah. — »Hitro, Lenka!« — In skoro tekla sva po travniku navzgor proti temni smrečini. Vrh travnika sva sedla. Poldan je zvonilo. Tisti tenki jagnjeniški zvon je pal takó otožno in milo, da se mi je storilo nehoté hudó pri srcu. Potem se je pa oglasil zvon s Kuma. Težko in veličastno so doneli njegovi glasovi, kakor da se zavedajo sami svojega mogočnega vpliva. Na Ključevici pa je ječalo in zdihovalo. Tako ječi in zdihuje do vratu v zemljo zakopan človek, ko se domisli prostosti in zahrepeni po nji... Končno so zvonovi utihnili. Lenka in jaz sva pričela nabirati cvetice. Toda čudo božje! Trobentic in zvončkov je bilo povsod dovolj — vijolice pa niti ene nikjer!... »Mati pa imajo vijolice najrajši,« je rekla Lenka. To sem jaz sam ravno tako dobro vedel... Do mraka sva iskala vijolic. In res sva jih nekaj našla. Takrat je vzkliknila Lenka: »Poglej, tukaj!... Vendar enkrat...« — In kakor odrešenje naju je prešinilo obadva...

O mraku sva se vrnila. Matí so se smehljali in so vzeli šopek v roke... Ko so ozdraveli, je bila pa pomlad tako lepa in topla kakor še malokdaj; vsaj meni se je tako zdelo...

Domislil sem se tisti dan one pomladi in sem se pričel vračati s polja proti mestu. Še vedno so véle južne sape in me božale po licih. Mladostna pomlad je cvetela v meni...

Poln mladosti sem se vrnil v mesto...

Cvetinomirski.

